

KLOKKENLUIDER WERD BIOBOER IN FRANKRIJK

Rendabel boeren tussen de orchideeën

■ INTERVIEW

Door Nienke Beintema

Natuurbeschermer en boer. Voor Frits van Beusekom is het geen contradictie. 'Het kan, als we andere keuzes maken.'

Zijn landgoed is een rijk gescha-keerd, half-natuurlijk landschap met houtwallen, poelen en schrale graslanden. Hier bloeien twaalf soorten orchideeën en er broeden zestig vogelsoorten, waaronder grauwe klauwier en hop. Bijzondere insecten zijn er ook, zoals het vliegend hert en de grootste boktor van Europa. Tegelijkertijd is zijn veehouderij rendabel.

Frits van Beusekom, voormalig directeur van Staatsbosbeheer, is biologisch boer in Frankrijk. Voor dit pionierswerk kreeg hij onlangs een Franse ridderorde opgespeld. Na zeventien jaar keert Van Beusekom nu terug naar Nederland. 'Het boerderijwerk wordt fysiek te zwaar', vertelt hij. 'Daarnaast is en blijft het een vreemde cultuur waarin je je niet zo gemakkelijk beweegt als in je eigen cultuur. Dat kost op den duur te veel energie.'

Voor zijn boerderij heeft hij na lang zoeken een waardige opvolger gevonden: een jonge Fransman, die zich met hart en ziel op het concept heeft gestort. 'Dat moet ook wel, want het is natuurlijk niet zomaar een boerderij.'

Zijn bedrijf is 120 hectare groot en ligt in het hart van het natuurpark La Brenne, in het stroomgebied van de Loire. Van Beusekom arriveerde er nadat hij als klokkenluider uit Nederland was weggegaan. 'Ik werkte bij het Ministerie van Landbouw', vertelt hij, 'maar had het daar wel zo'n beetje gezien vanwege de men-

taliteit die daar heerste. In Nova heb ik daarover verteld als kroongetuige. Toen was de beer los.'

Dood paard

In La Brenne troffen hij en zijn vrouw een verwaarloosd landgoed met enkele vervallen gebouwen. Van Beusekom: 'We hebben eerst het huis bewoonbaar gemaakt. De ambitie om boer te worden had ik niet. Ik ben gewoon begonnen, stap voor stap.' Om de hooilanden open te houden en de soortenrijkdom in stand te houden, zette hij koeien in: Salers,

'Je zag ze denken: wat moet die ouwe Nederlander hier?'

een taai bergkoeienras. Deze koeien grazen het hele jaar buiten; kalfjes blijven bij de moeder. 'Al snel besloot ik extra grond te kopen', vervolgt hij. 'Maar je kunt daar alleen grond kopen als je boer bent. Prima, dacht ik, dan word ik boer. Geleidelijk ben ik toen gaan professionaliseren. De stallen beter inrichten, machines kopen, het erf verhard. Het vlees verkoop ik ter plaatse. Dat is belangrijk als je rendabel wilt zijn: de tussenhandel uitschakelen.'

Van Beusekom heeft er hard voor moeten werken. 'De bestuurlijke traagheid en kortzichtigheid zijn

daar nog veel erger dan in Nederland', zegt hij. 'Fransen hebben een geweldig vermogen om problemen niet te zien. Je bent voortdurend aan een dood paard aan het trekken.' Daarnaast heeft natuur in Frankrijk

weinig prioriteit, merkte hij. En als het dan ook nog een buitenstaander is die zich ermee bemoeit, is er veel actieve tegenwerking. 'Je zag ze denken: wat moet die ouwe Nederlander hier, een beetje een boerderij begin-

nen? Dat wordt toch niks. Pas toen mijn opvolger hier begon, zes jaar geleden, veranderde dat.'

Vleesvee

De uitdaging, aldus Van Beusekom, is om een zodanige graasdruk te realiseren dat het bedrijf rendabel is en de natuurwaarden intact blijven. Zijn dat geen wrijvende belangen? 'Ja, je moet ergens een grens trekken', zegt Van Beusekom. 'Ik heb 0,8 koeien per hectare. Natuurlijk zou ik meer verdienen, in elk geval op de korte termijn, als ik er meer had. Maar dit is het maximum als je geen kunstmest gebruikt.'

'In Nederland grazen tot wel vier koeien per hectare. Bij die dichtheden is het onmogelijk om de biodiversiteit te bewaren. Mooie beheersovereenkomsten werken niet; in Nederland is de grutto sinds de invoering daarvan alleen maar achteruitgegaan.'

Het moet dus minder intensief, vindt hij, ook gezien de Europese normen voor nitraat- en fosfaatuitstoot. Maar de boer moet wel van zijn bedrijf kunnen bestaan. Vleesvee is daarom volgens hem een goed alternatief voor melkvee. 'En dan wel met subsidies', zegt hij. 'Dat is een keuze. Wat vind je als maatschappij belangrijk? De intensieve melkveehouderij wordt in Nederland ook dik gesubsidieerd, terwijl de overschotten tegen dumprijzen op de wereldmarkt terecht komen. Willen we dat wel, zoveel productie? En zo weinig natuur? Met mijn bedrijfsmodel heb ik laten zien dat het ook anders kan. En ja, dat kan in Nederland ook.'

Intussen begint zijn model navolging te krijgen in La Brenne. 'Er is wel wat veranderd', zegt hij. 'Anders had ik natuurlijk dat lintje ook niet gekregen.'

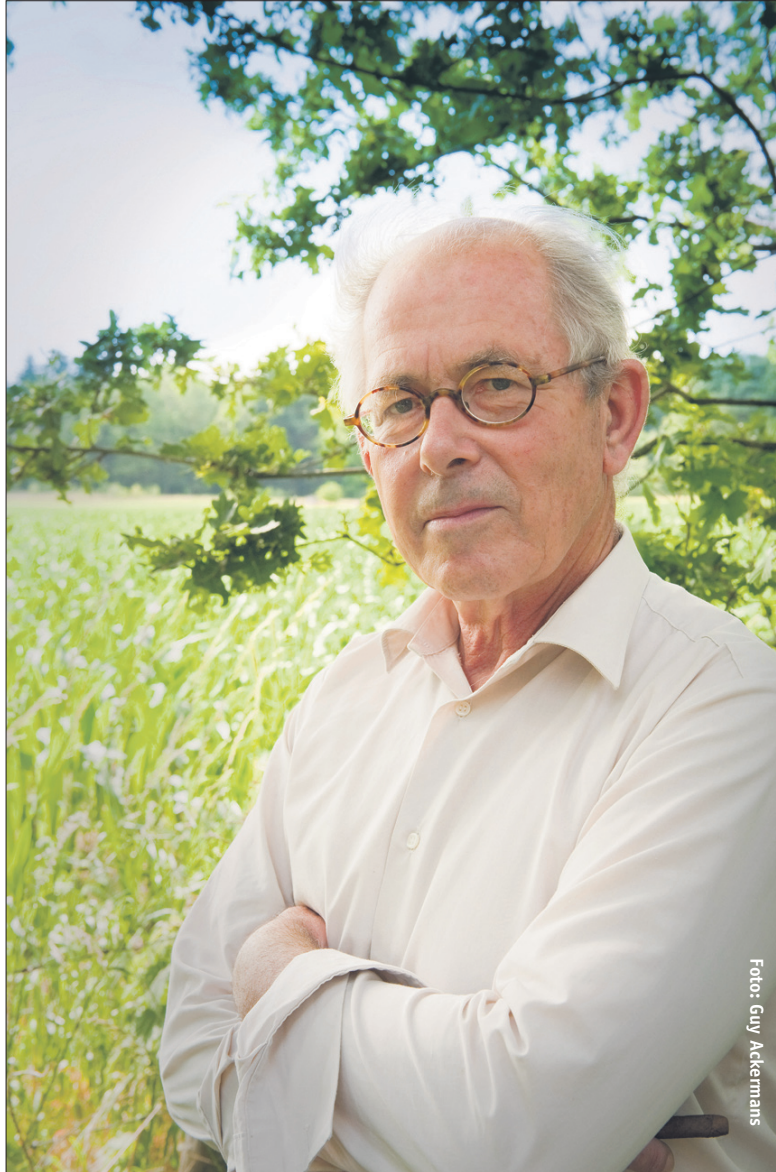

Foto: Guy Ackermans

Frits van Beusekom, bioboer: 'De kosten die de samenleving maakt om die hoge productie te realiseren, worden verzwegen. Ook de natuurbescherming legt daar te weinig nadruk op.'

Maartje Kouwen
Redacteur Bionieuws

Goede reis

Eindelijk, de trek van de grutto is beter in kaart gebracht. Nu duidelijk is welke route de vogels vliegen en waar ze overwinteren, kunnen ze beter worden beschermd. En dat is hard nodig, want het arme beestje is zwaar bedreigd. Het broedsucces is de afgelopen decennia flink gedaald, de populatie krimpt jaarlijks met 5 tot 8 procent.

Een innovatief systeem van satellietzenders zou uitkomst bieden. Groningse onderzoekers brachten permanente zenders in in de buikholte van vijftien grutto's, waarna ze de vogels – met olijke Friese namen als Hylpen, Skuzum en Molkwar – een jaar lang konden volgen. Buitenboordzenders in de vorm van rugzakjes zouden knellen en waren dus ongeschikt. De ingebrachte zender was bovendien zo klein dat hij zonder problemen mee kon in de luchtzak, een onderdeel van het ademhalingsstelsel van de vogels.

Helaas blijkt de methode die de grutto van de ondergang moest redden, daar zelf wezenlijk aan bij te dragen. Geen van de vogels heeft zich voort kunnen planten. Slechts een van de vrouwtjes wist er nog twee eieren uit te persen, maar deze bleken misvormd. De zender blijkt de boosdoener; het verkapte spiraaltje drukt op het kanaal waar de eischaal wordt gevormd, vertelt onderzoeker Jos Hooijmeijer in het radioprogramma *Vroege Vogels* (27 juni).

Erg verwonderlijk is dat natuurlijk niet, gezien de grootte van zender. 'Hij 25 gram en is ongeveer zo groot als een blokje kaas', aldus Hooijmeijer. Dat terwijl de grutto zelf slechts 280 tot 500 gram weegt. Een mens zou in vergelijking 5 kilo meezeulen, in de buikholte welteverstaan. Verrassend dat daar geen ei of baby meer bij past.

Toch zijn de onderzoekers verbaasd, en teleurgesteld. 'Knap vervelend', noemt Hooijmeijer het resultaat. Met de Amerikaanse methode waren al vierduizend vogels succesvol gezenderd, die naar alle waarschijnlijkheid nu collectief aan de anticonceptie zijn. De onderzoekers kozen zelfs bewust voornamelijk vrouwtjes, 'want die zijn aanzienlijk groter'. Onvruchtbaarheid werd nooit eerder opgemerkt.

Ondanks de prijs is het onderzoek de kennis waard, vindt Hooijmeijer. Maar is dat wel zo? Natuurlijk is de wetenschap nu weer kennis rijker. Zo weten we dat grutto Heidenskip non-stop naar Guinee-Bissau vloog, dat grutto Gaast kopje onder ging in een Malinees visnet en dat grutto Himmelum niet verder vloog dan Spanje. Het is prachtig als de overwinteringsgebieden daardoor straks beter worden beschermd. Maar is het geoorloofd toekomstig kroost van de ene vogel te beschermen door de andere de kans op eieren te ontnemen? Wanneer is het resultaat het offer waard? En wie bepaalt dat?

Wanneer is het resultaat het offer waard? En wie bepaalt dat?

Niemand kan er nog omheen dat het slecht gaat met de grutto, stelt Hooijmeijer. Maar willen we over vijftwintig jaar nog grutto's zien, dan moet er volgens hem nog heel wat gebeuren. Wat denkt hij ervan allereerst de kaasblokjes te verwijderen?